

DİVAN ŞİİRİNDE RENKLER¹

Ahmet ÖNTÜRK ²

ÖZ

Birçok toplum renklere çok çeşitli işlevler yüklemiştir. Her toplumda renkler farklı anlam katmanları oluşturur. Toplamların, renklere yüklediği anlam dünyası onların hem tarihsel hem de kültürel birikimlerinin bir sonucudur. Birden çok unsuru bünyesinde barındıran Osmanlı devleti çok çeşitli bir yapıya sahiptir. Devletin yapısı ve toplumun çeşitliliği kendini edebiyatta da gösterir. Divan şiirine Osmanlı toplumunun yapısı gerek dolaylı yollarla gerekse de direk olarak yansır. Divan şiirine yansıyan en önemli unsurlardan biri de renk kültürüdür. Toplumun çeşitli yapısı birçok renge farklı anlamlar yüklenmesini sağlamıştır. Renklere yüklenen bu anlam çeşitliliğini şairlerin şiirlerinde görmek mümkündür. Şairler, şiirlerinde renkleri tekdüze bir şekilde kullanmamışlar onlara simgesel ve imgesel bağlamda çeşitli işlevler kazandırıp şiirlerine dâhil etmişlerdir. Bazen renklerin isimlerini şiirlerinde doğrudan kullanan şairler bazen de o rengi çağrıştıracak çeşitli unsurlarla bu durumu ifade etmeye çalışmışlardır. Şairlerin renkleri şiirlerinde bu şekilde kullanmaları onların şiirlerinde bir ahenk meydana getirmiştir. Renklerin kullanımıyla şiirlerde bu ahenk şiirlerin daha canlı ve akıcı olmalarını sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Divan Şiiri, Toplum, Kültür, Şair, Renk

¹ Bu çalışma Yrd.Doc. Dr. Recep DEMİR'İN “*Divan Şiirinde Renkler*” adlı kitabının incelenmesi ve değerlendirilmesidir

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, onturk-ahmet(at)hotmail.com.

COLORS IN “THE DİVAN POETRY”

ABSTRACT

Many societies have given a variety of functions colours. Colours form different layers of meanings in each society. Societies giving these meaning World to colors result from their both historical and cultural savings. Ottoman Empire, having sheltered a lot of elements, had a very diverse structure. It also show its governmental structure and diversity in literature. Ottoman society is reflected to Ottoman poetry in either direct or indirect ways. The most important element that is processed in Ottoman poetry is culture of color. The diverse structure of society provided to give different meaning to colors. It's highly possible to see that Ottoman poets used these meaning differences in their poem. Poets didn't use colours in a monotonous way in their poetry. They included the colours to their poems by giving them both sybolic and fictitious functions. They, sometimes, directly used the colours names and sometimes by using elements that would evoke the colours. The poets using the colours in their poem like this brought about a harmony in their Works. With the usage of colours, these harmony become more vivid and fluent.

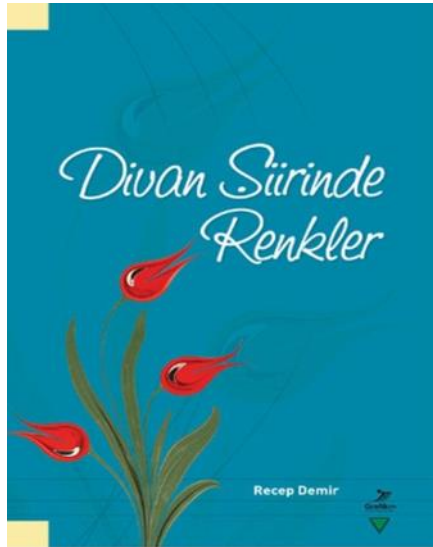
Key Words: Divan Poetry, Society, Culture, Poet, Color

Öntürk, Ahmet “Divan Şiirinde Renkler”. *ulakbilge* 5. 12 (2017): 973-982

Öntürk, A. (2017). Divan Şiirinde Renkler. *ulakbilge*, 5 (12), s.973-982.

Giriş

Klasik Türk şiiriyle meşgul olmak, her an sizi şaşırtabilecek nadide eşyayla dolu bir eski zaman sarayında dolaşmak gibi. En ihtişamlısından en mütevazı olanına kadar Osmanlı dediğimiz toplumu, bütün bir hayatı duyguları gücü hatta zaaflarıyla seyrettiren bir saray... Bazen fani olduğunu hatırlayan bir hükümdarın acze teslim oluşunu, bazen kalıbına sığmayan bir hayalprestin dünyaya meydan okumasını, bazen ikbal kapılarını ümitsizce tıklayan küskün şairi, hâsılı insanı buluruz divan edebiyatı metinlerinde.(Demir, 2016: 9) Bu çalışmada, Yrd. Doç. Dr. Recep DEMİR, renklerin Osmanlı kültüründeki yerini ve bu durumun divan şiirine yansımalarını ortaya koymuştur. Kitap, 2016 yılında Grafiker Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Kitapta kısa bir girişin ardından renk ve rengin kavramları açıklanır. Daha sonra sırasıyla siyah, beyaz, kırmızı, mavi, sarı, yeşil ve lacivert renklerini ifade eden unsurların divan şiirindeki kullanımları şairlerin şiirlerinden örnek beyitlerle anlatılır. Bu renklerin dışında kalan ve karışık renkler adlı bölümde ise birden çok rengin karışık bir şekilde kullanımları anlatılır.

2. Divan Şiirinde Renk Ve Rengîn Kavramları

Yazar, bu kısımda renk sözcüğünün çeşitli sözlüksel tanımlarını verdikten sonra renk sözcüğünden türetilen ve renkli, güzel, latif, süslü anlamlarına gelen rengîn sözcüğünün Osmanlı şair ve tezkirecileri tarafından neredeyse (Demir,2016:21) terimleştirildiğini ifade eder. Bu kısımda çeşitli şairlerden örnek beyitler verilerek renk ve rengîn kavramlarının kullanımı anlatılır.

3. Siyah

Burada siyah renge Eski Türk kültüründe olumsuz bir anlam yüklenmediğinden bahsedilir. Fakat zamanla karşılaşılan diğer kültürlerin etkisiyle siyah rengin olumsuz bir anlam kazandığına değinilir. Klasik Türk şiirinde siyah daha çok olumsuz çağrışımlarla yer almaktadır. Bilindiği gibi sevgiliye ait saç, göz, kaş ve ben gibi güzellik unsurları siyah renktedir. Âşık rolündeki şairler, sevgiliye ait bu unsurlardan bahsederken daha çok olumsuz özelliklerini vurgulamışlardır. (Demir, 2016: 33) Yazar, siyah rengin divan şiirinde saç, hat, ben gibi pek çok kavram ile kullanıldığına değinir.

Saçın Osmanlı şiirinde sevgilinin en fazla bahsedilen güzellik unsuru olduğu dile getirilir. Saç sevgilinin yüzünü örtmesinden dolayı kâfir olarak nitelendirilir. Ayrıca tasavvufî metinlerde kesreti temsil eden bir unsur olduğu vurgulanır. Hat'ın da saç gibi sevgilinin güzellik unsurlarından biri olduğuna değinilir. Hat sözcüğünün kullanım alanının çok çeşitli olduğunu ifade eden yazar, aslında yazı anlamına gelen sözcüğün bu başlıkta bu ilişki doğrultusunda siyah anlamda kullanıldığını söyler. Siyah renginden dolayı ben'in çeşitli hayal ve teşbihlerle sevgiliye ait bir unsur olduğu örnek beyitlerle açıklanır. Sevgilinin kaşlarının da zülf, göz, hat gibi siyah renkte ve acı çektiren güzellik unsurlarından biri olarak kullanıldığı ifade edilir. Divan şiirinde siyah rengiyle yer alan gözün daha çok cellat benzetmesiyle kan dökmesi yönüne ve câdû(cadı) olması sebebiyle büyüleyici özelliği olduğu da vurgulanır. Yazı, Kalem, yine bu kısımda mürekkebe batan kalemın yazdığı yazının siyah olması dile getirilerek bazı divan şairlerinin şiirlerinden örnek beyitler vererek açıklanmıştır. Divan şiirinde gecenin olumsuz çağrışımlarla anıldığını belirten yazar, sevgilinin yüzünün görünmesine engel olması, kötü kader gibi mutsuzluk ifade ettiğini belirtir. Kara gün kavramının da divan şiirinde kötüyü çağrıştıracak şekilde kullanılması anlatılmıştır. Âh Dumanı, Klasik Türk şiirinde tasvir edilen âşığın sürekli ah çekmesi özelliğiyle ele alındığını belirten yazar bu ahın göğe siyah duman olarak yükseldiğini söyler. Yine giyilen siyah elbisenin divan şiirinde genellikle olumsuz bir anlam ifade ettiğine değinen yazar, bu renge farklı kültürlerde farklı anlamlar yüklendiğini de ifade eder. Ayrıca siyah rengin Mevlevilikte olumlu bir anlamı olduğu da anlatılmıştır. Bir zenginlik göstergesi olan samur kürkün siyah ve

sarı türlerinin olduğunu belirten yazar, siyah olanın daha kıymetli olduğuna değinir. Toprağın karayı çağrıştırdığını dile getiren yazar divan şiirinde şairlerin bunu genellikle olumsuzluğu çağrıştırır biçimde işlemelerine yer verir.

Divan şiirinde siyah renkle anılan unsurlardan birinin de taş olduğu belirtilmiştir. Taşın bazen mihenk taşı olarak bazen de hâcerü'l-esved olarak yer aldığı dile getirilir. Türk dilindeki yüzü kara çıkmak, yüz karası gibi olumsuz anlam çağrıştıran deyimlerin divan şiirinde de bu yönüyle kullanıldığına ve bu durumun siyeh-rû ya da rû siyeh biçiminde ifade edildiği belirtilir. Türkçede olumsuzluklarla anılan kara bahtın siyah renkle özdeşleştiği anlatıldıktan sonra divan şiirindeki âşıkların kendilerini doğuştan kara bahtlı olarak görmeleri anlatılmıştır. Divan şiirindeki âşık tipinin özelliklerinden birinin yaralı olmasına değinilerek şairlerin aşğın vücudundaki yaraları lalenin ortasındaki siyahlığa, mühre gibi unsurlara benzediği belirtilmiştir. Siyâh-mestî, bu sözcüğün divan şiirinde mecaz yoluyla sarhoşluğun aşırı halini ifade etmekte kullanılır. Mest kelimesinin şairler tarafından sıklıkla kullanıldığına değinilip bunu pekiştirmek için siyâh sıfatının eklendiği dile getirilir. Siyâh-bahâr, Fars dilinde bu terimin geç gelen baharı ve geç olgunlaşan meyveleri ifade etmek için kullanıldığını söyleyen yazar, divan şiirindeki bu kullanım çeşitlerine değinir. Sevgilinin güzellik unsurlarından zülûf için kullanılan siyâh-nûr sevgilinin yüzünü örttüğü için olumsuzluğu çağrıştıır. Ancak sevgilin yüzünü örtmesindeki olumluluğun ise bu iki kavramın yan yana oluşunda ve sevgilinin ışıktan oluşan yüzünü daha belirgin etmesi özelliğidir. Siyeh-kâse, sözcüğün çeşitli tanımları verildikten sonra Osmanlı şiirinde sadece Sâkıb Dede'nin şiirlerinde kullanımına rastlandığı belirtilir. Ve burada sözcüğün dünyanın, felek ve kaderin sıfatı olarak kullanıldığı anlatılır. Sevdâ sözcüğüyle aynı kökten türeyen süveydâ sözcüğünün kalpteki kara benek ve mecazen kalpteki gizli günah anlamlarına geldiğini belirten yazar bu sözcüğün kullanımını örnek beyitlerle açıklar. Dalga, Karadeniz, siyah sözcüğünün çağrıştırdığı olumsuzluk mevc(dalga) sözcüğünde de olduğunu söyleyen yazar dalga imgesinin siyah sıfatıyla daha etkileyici ve şiddetli tasavvur edildiğini vurgular. Karadeniz'in ise divan şiirinde çeşitli vesilelerle bahr-ı siyâh olarak anıldığı da ifade edilir. Yine divan şiirindeki yılan imgesinin rengi ve görünüşü itibariyle sevgilinin kıvrımlı zülûfleri ve kaşları bağlamında kullanıldığına değinilir. Siyah renkle özdeşleşen bir diğer unsurun da sinek olduğu belirtilir. Bu durum sevgilinin yüzündeki ben vs. olarak tasvir edilir. Perr-i Siyah, sipahi askerlerinin başlarına siyah tüy taktıkları belirtilerek bu durum örnek beyitlerle açıklanmaya çalışılmıştır.

4. Beyaz

Beyaz rengin tüm renklerin birleşimi olduğuna değinildikten sonra bu rengin tek bir renk sayılamayacağı ifade edilmiştir. Kültürlerin çoğunda saflık ve masumiyet simgesi olan beyaz renk, Osmanlı şiirinde genellikle olumlu çağrışımlarla anılmaktadır. (Demir, 2016: 64) Aynı zamanda beyazın Osmanlı şiirinde sabah aydınlığı, bayram, bayram elbisesi, sevgilinin yüzü ile ilişkilendirildiğine değinilir. Beyaz rengin olumsuz çağrışımlarının ise aşğın ağlayan gözü ile ilişkilendirildiği dile getirilir. Bu rengin Divan şiirindeki kullanımı şöyledir:

Divan şiirinde sevgilinin güzellik unsurları içinde en önemlilerinden sayılan yüz ve yanağın beyaz olduğu anlatılır. Şairlerin çeşitli ilgilerle çokça yer verdiği unsurlardan birinin de Göz olduğu dile getirilir. Beyaz Kıyafet, Nedîm'in yazdığı bir kasidede zengin, yoksul herkesin bayram günü beyaz elbise giydiğine değinilir. Şairlerce Sabah'ın aydınlığı beyazla özdeşleştirilir. Bu beyazlığın sadece maddi değil aynı zamanda saadetin de rengi olduğuna vurgu yapılır. Yed-i Beyzâ'nın Hazret-i Musa'nın mucizelerinden biri olduğu vurgulanır. Divan şiirinde beyazlığı, kesin bir delil olması gibi vesilelerle geçtiği anlatılır. Hindistan'da yetişen bir ağacın zamkı olan Kâfur'a Divan şiirinde sevgilinin beyaz gerdaniyla teşbih edilir. Divan şairlerinin gözyaşları ve yağmur taneleri en fazla Akçe'ye teşbih edilir. Beyazı ifade eden bir diğer unsur da Akdeniz'dir. Şairler Akdeniz'i daha çok gözyaşlarının denize döndüğünü söylerken anmışlardır. Ayrıca, divan şairinin imgeleminde Fil'in beyaz renkte olduğuna da değinilmiştir.

5. Kırmızı

Yazar, kırmızı rengin çeşitli sözlüklerdeki tanımına değindikten sonra Divan şiirinde en çok kullanılan renklerden birin de kırmızı olduğunu belirtir. Kırmız rengin lâle, gül, erguvan ve karanfil gibi çeşitli çiçekler vasıtasıyla kullanıldığı ayrıca gözyaşı, ağız ve dudak gibi çeşitli unsurlarında bu renkle kullanıldığı ifade edilir.

Kırmızı renkli çiçeklerden lâle'nin Osmanlı sanatında mimariden tezhibe birçok alanda kullanıldığı ayrıca rengi ve biçimiyle birçok divan şairine ilham kaynağı olduğu ifade edilir. Divan şiirinde en fazla anlatılan çiçeğin gül, gonca olduğu ve çok çeşitli bir kullanım alanının olduğu anlatılmıştır. Erguvan'ın Osmanlı şiirinde daha çok kırmızı renginden dolayı anıldığı söylenip karanfil'in ise aşğın vücudundaki yaralara teşbih edilmesinden bahsedilmiştir. Bunların dışında sevgiliye ulaşması mümkün olmayan aşğın gözyaşı'nın kanlı olduğu söylenmiştir. Klasik Türk şiirindeki sevgilinin yanağının kırmızı olan başta gül gibi çeşitli unsurlara

benzetildiği bildirilir. Yine benzer şekilde sevgilinin dudak ve ağzı'nın la'l ve yakut gibi kırmızı renkli değerli taşlara teşbih edildiği örnek beyitlerle anlatılmıştır. Divan şiirinde dikkat çekmek istenen yerlerin kırmızı mürekkeple yazıldığına değinildikten sonra kırmızılık ifade eden bir başka unsurun ise özel günlerde giyilen kumaş ve elbiselerin olduğu da vurgulanmıştır.

Yine divan şiirinde kadınların kırmızı başlık giydiklerinin ipuçları olduğu, genellikle elleri kınalı olan güzellerin de olduğu anlatılır. Kırmızılığıyla karşımıza çıkan en önemli unsurlardan birinin de şarap olduğu ve çok çeşitli kullanımlarının olduğu dile getirilmiştir. Konuşmasıyla ünlü olan al tûfî de şairlerin şiirlerinden örnek beyitlerle anlatılmıştır. Osmanlı-İran arasındaki çekişmenin şairlerin şiirlerine yansıyan bir yönünün kan ve çatışma olduğu vurgulanır. Osmanlı şiirindeki âşık tipinin özelliklerinden birinin de vücudunun kırmızı yaralarla kaplı olmasıdır.

Kırmızı rengi ifade eden değerli taşların da olduğu, bunlardan la'l'in sevgilinin dudağıyla teşbih edildiği yakutun sevgilinin dudağı, aşığın gözyaşı vb. unsurlara teşbihi akik ve mercanın da yine bu teşbihler doğrultusunda kullanıldığı izah edilmiştir.

6. Mavi

Mavi rengi ifade etmek üzere divan şiirinde en fazla Farsça kökenli kebûd sözcüğü tercih edilmektedir. (Demir, 2016: 98) Bunun dışında divan şiirinde mavi rengi ifade etmede birçok sözcük de kullanılmıştır. Divan şiirinde mavi rengi ifade etmek için mavi göz, nilüfer menekşe, lale, gökyüzü gibi kavramlar tercih edilmiştir.

Divan şiirindeki sevgilinin gözleri siyah ve ala renklidir. Fakat birçok şair mavi gözlü sevgililerden bahsetmiştir. Bunun dışında nilüfer çiçeğinin mavi tonlarda oluşu bir imge halini almıştır. Menekşe daha çok mor tonuyla dikkat çekmiş ve maviye yakınlığıyla ilişkili kullanılmıştır. Sümbül, aşığın acıdan moraran vücudu için bir teşbih unsuru olarak kullanılmıştır. Lale'nin daha çok kırmızı olarak kullanıldığını ancak gök renkli lalelerin de bazı şairler tarafından şiirlerinde işlendiği belirtilmiştir. Reyhân, aşığın âh dumanıyla ilişkilendirilmiş, yara ise aşığın vücudundaki morluklarla teşbih edilmiştir. Osmanlı toplumundaki farklı toplumların mavi elbise giydiği anlatılmış ve genellikle bu giyim tarzının gayr-ı Müslimlerde olduğu söylenmiştir. Yine gökyüzü mavi rengiyle şairler tarafından kullanılmıştır. Âşığın âh dumanı mavinin çağrıştırdı olumsuz bir durum olarak işlenmiştir. Esrar ise şairlerin şiirlerinde gök renkli olarak tasvir edilmiştir.

7. Sarı

Sarı rengin çeşitli kültürlerde ifade ettiği anlam verildikten sonra bu rengin Türk kültüründe olumlu bir anlam ifade ettiği belirtilmiştir. Ancak bu olumlu anlam Osmanlı şiirine yansımamıştır. Şiirde daha çok âşğın hastalıklı görünüşü ve onun psikolojik durumuna dekor vazifesi yapan sonbahar tasvirlerinde yer verilmiştir. (Demir, 2016: 112) Şairler sarı rengi çağrıştıran âşğın yüzü, sonbahar, şarap, ayva gibi çeşitli unsurları şiirlerinde kullanmışlardır.

Âşğın Yüzü ve Vücudu divan şiirinde solgun ve sararmış haldedir. Bu durum âşıklığın delili sayılmaktadır. Sararıp solan bitkiler ve yapraklar da sarı rengi ifade etmektedir. Bu vesileyle şairlerin şiirlerinde sonbahar ve yaprağ'ı bir malzeme olarak kullandıklarına değinilmiştir. Şarabın Ahmedî'nin şiirlerinde sarı renkli olarak karşımıza çıktığı da belirtilmiştir.

Ayrıca sarı renkli bitkilerden nilüfer âşğın hastalıklı yüzüne teşbih edilir. Nergisin sarı rengi aşk acısı çekme ile ilişkilendirilmiştir. Menekşe genelde mor rengiyle kullanılmıştır. Ancak Ahmedî menekşenin acı çekerek nergise dönüştüğünü söyler. Lalenin sarı renkli olanı âşğın hasta oluşuna işaret alarak kabul edilmiştir. Za'feran divan şiirinde daha çok âşğın sararan yüzünü ifade etmede kullanılmıştır. Ayva ile sevgilinin çene altı arasında ilişki kurulmuştur. Gülün sarı renkli olanı Emrî divanında geçmektedir. Ay sarı rengi dolayısıyla âşğın hastalıklı görüntüsünü çağrıştırmaktadır. Altın yüzük ve mühür de yine sarı renkleri çağrıştıra şekilde kullanılmıştır. Ney, kalem de sarı renkli olmaları ve hastalık halini ifade etmeleriyle kullanılmışlardır. Sarı renginden dolayı altın şairler tarafından âşğın çeşitli hallerini anlatmada kullanılmıştır. Genelde siyah saçlı sevgililer divan şiirinde yer alırken bazı divan şairleri sarı saçlı sevgiliye de şiirlerinde yer vermişlerdir.

8. Yeşil

Yeşil sözcüğünün eski Türk kültüründeki ve İslam medeniyetindeki anlamları ifade edildikten sonra divan şiirinde yeşil rengin en fazla çemen olmak üzere bayrak, kılıç gökyüzü gibi birçok varlığın sıfatı veya bu varlıkları çağrıştıran bir unsur olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca yeşil rengin divan şiirinde mezar ve ölüm imgeleri dışında genellikle olumlu çağrışımlar için kullanıldığı bildirilmiştir. Divanlarda hat, esrar, duman, bayrak gibi unsurlar yeşil rengi çağrıştıracak bir şekilde kullanılmıştır.

Hat sözcüğü hat-ı sebz olarak kullanılmış ve geçmişte siyah veya yeşil renkte olması çemene benzetilmiştir. Divan şiirinde bu kullanım güzellik, tazelik, yeşil rengi çağrıştırmaları siyahın söylenip çemenin çağrıştırıldığı kullanımlar ve hızır-hat

şeklinde tazelik ve yeşili çağrıştırmaları yönleriyle kullanılmıştır. Divan şiirinde esrar elde edilen bitki de (beng) yeşil rengiyle kullanım alanı bulmuştur. Yine aşkın ah dumanının bazı şairlerce yeşil rengi çağrıştıracak biçimde kullanıldığı söylenmiştir. Mezar, ölüm unsurları ise Osmanlı şiirinde aşkın mezarı üstündeki yeşil çimen ya da servi genellikle yeşil örtü ya da ah dumanı olarak yorumlanmıştır. Hazret-i Peygamberin sancaklarından birinin yeşil renkte olması ve Safevîlerin belli bir süre yeşil bayrak kullanmaları dile getirilmiş ve divan şiirinde bayrağın da yeşil rengi çağrıştıracak biçimde kullanılması anlatılmıştır. Ahmet Paşa'nın Osmanlı kılıçlarının yeşile çaldığını bildiren beytinin olduğu söylenmiştir. Hazret-i Peygamber'in sancaklarından birinin rengi olan yeşil rengin yeşil kıyafetler olarak giyime de yansıdığı anlatılmaktadır. Divan şiirinde Tûtî kuşu vücudunun yeşil olmasıyla anılır. Deniz ve akarsular bazı şairler tarafından çemene teşbih edilip yeşil rengi çağrıştıracak biçimde klasik Türk şiirinde kullanılmıştır. Deniz ve akarsuların yanı sıra gökyüzü de şairlerce yeşili anımsatacak biçimde şiirlerde işlenmiştir. Ayrıca sevgilinin saç sebze sözcüğüyle nitelendirilir. Ancak sebze ve ahdar kelimeleri siyah rengi ifade eder. Yazar, şairlerin bu kullanımının beyitlerde arş ve tûba imgelerine uygun düştüğünü ancak sevgilinin saçının yeşil olarak düşünülmemesi gerektiğini vurgular.

9. Lacivert

Lacivertin aslında süs taşlarından biri olduğu ve bilinen renge adını verdiği yazar tarafından anlatılır. Osmanlı şiirinde laciverti çağrıştıran unsurlar arasında gökyüzü vardır. Bunun yanı sıra âşkın âh dumanı, ve vücudunda meydana gelen yara izlerinin yanı sıra bazı kadeh ve kâseler lacivert rengi çağrıştıracak biçimde kullanılmışlardır. Yine hat sanatında tezhip, yazının lacivert ve altın sarısının yoğun ilgi gördüğü anlatılır. Yine bazı çiçeklerin lacivert rengiyle tasvir edildiği de söylenmiştir.

10. Karışık Renkler

Yukarıda verilen renklerin dışında divan şairlerinin sarı-yeşil, sarı- lacivert, yeşil-kırmızı, yeşil-siyah gibi renkleri bir arada kullandıkları yazar tarafından tespit edilmiştir. Sarı-yeşil renklerin bir arada kullanılmasının genelle olumsuz çağrışım uyandırdığına değinilmiştir. Sarı-lacivertin ise sarının genellikle olumsuz lacivertin ise sebze gibi unsurları ifade etmede kullanıldığı bildirilmiştir. Yeşil-kırmızı renklerin bir arada kullanılması ise aşkın ah dumanı gibi birçok unsuru ifade etmede şairler tarafından kullanıldığı söylenmiştir. Yeşil-siyah renklerinin ise şeyh Gâlib divanında daha çok kullanıldığına değinilmiş ve sebze unsurunun siyah anlamına geldiği vurgulanmıştır. Yeşil-beyaz renklerinin ise divan şiirinde az kullanıldığı, sevgilinin güzellik unsurları bağlamında daha çok kırmızı-beyaz renklerin tercih

edildiği dile getirilmiştir. Kırmızı-sarı renklerden ise sarının âşğın sararmış bedeni kırmızı ise gözyaşı olarak işlenmiştir. Kırmızı-siyah renklerin ise heyecan ve sıcaklık duygusuyla işlendiği bildirilmiştir. Sarı-mavi-siyah renklerinin ise çeşitli şairlerde sevgiliyi ve âşğı tasvir etmek için faydalandığı anlatılmıştır.

11. Sonuç

Divan şiiri üzerine birçok araştırma yapılmış ve çok sayıda kitap yazılmıştır. Yapılan bu çalışmalar, Osmanlı devletinin zengin kültürünü ortaya çıkarmaktadır. Bu bakımdan her çalışmanın ayrı bir anlamı ve önemi vardır. Yapılan her çalışma bütünü meydana getiren ve o bütüne anlam kazandıran parça niteliğindedir. Divan Şiirinde Renkler adlı kitap da bu bakımdan çok büyük önem arz etmektedir. Divan Şiirinde Renkler kitabında renklerin kullanımları ve Osmanlının kültürel yapısının renklere yansması yazarın titiz ve özverili çalışmasıyla anlatılmıştır.

Kaynaklar

Demir, Recep. (2016) *Divan Şiirinde Renkler*(1.Baskı), Ankara, Grafiker Yayınları.